

УДК 378.091.33-027.22:81'25-057.875

ДОМАШНЄ ЧИТАННЯ ЯК СПОСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТА-ПЕРЕКЛАДАЧА

Ворона Т.О.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Стаття присвячена особливостям занять з домашнього читання, висвітлена його мета та функції. Розглянуті перед текстові та після текстові завдання, їх особливості і значення. Також наведені приклади завдань, які будуть цікаві студентам та корисні для розвитку мовленнєвої компетенції. Вказана тематика та тип завдань для підвищення ефективності проведених занять.

Ключові слова: домашнє читання, мовленнєва компетенція, перед текстові вправи, після текстові вправи, переклад.

Постановка проблеми даної статті полягає у тому, щоб визначити тематику текстів та особливості перед текстових та після текстових вправ для оптимально розвитку мовленнєвих навичок студента-перекладача.

Розробка стратегій роботи з іноземним художнім текстом є одним з найбільш актуальних напрямків методичних досліджень, спрямованих на оптимізацію процесу навчання іноземній мові.

Велика кількість робіт присвячена методиці навчання читанню іноземною мовою І.Л. Бім, Л.М. Вайсбурд, Г.В. Рогова. **Аналіз останніх досліджень і публікацій** показує, що домашнє читання розглядається як поточний контроль самостійної роботи студентів (Н.О. Дербишева); як спосіб формування іншомовного лексичного простору (Т. Козак); як засіб формування комунікативної компетенції студентів (В.В. Євченко, С.І. Сидоренко).

Такі дослідники як І.А. Зимня, Н.Ф. Коряковцева та Л.Д. Цуканова розглядають самостійну роботу як «цілеспрямовану, внутрішньо вмотивовану, структуровану самим суб'єктом діяльність, котра в процесі та в результаті ним коригується».

З точки зору Н. Хомського метою навчання іноземним мовам є упровадження основи іншої мови спілкування, що передбачає досягнення мінімально достатнього рівня комунікативної компетенції. Це здатність здійснювати спілкування за допомогою мови, правильно використовуючи систему мовних та мовленнєвих норм, обираючи коректну комунікативну поведінку (Н. Хомський).

Основна мета статті – з'ясувати тематику текстів та особливості перед текстових та після текстових вправ, які мотивуватимуть студентів-перекладачів до діяльності та сприятимуть підвищенню їх мовленнєвої компетенції.

Виклад основного матеріалу. Розвиток мовленнєвої компетенції студента-перекладача є одним із основних завдань викладача. Для досягнення поставленого завдання слід підкреслити ефективність занять, присвячених домашньому читанню.

В контексті появи нових підходів до здійснення процесу навчання іноземній мові та зміни в стратегіях навчання, робота з творами художньої літератури країни, мова якої вивчається, стає важливою і невід'ємною стороною процесу навчання іноземним мовам.

Відомо, що звичне заучування слів з паралельним перекладом завдяки словнику не є в по-

трібній мірі результативним. Зазвичай одне слово має декілька значень, але особливості його вживання, денотативне та конотативні значення розкриває саме контекст. Тому він і відіграє важливу роль у запам'ятовуванні нового лексичного матеріалу. Таким чином, заняття, присвячені домашньому читанню, сприяють не лише засвоєнню нової лексики, але й формують у студента основні моделі її вжитку.

Максимальна результативність – це основна мета заняття. Для її досягнення слід правильно обрати тематику та рівень складності запропонованого тексту. Для студентів будуть малоефективними прості за змістом тексти, як, наприклад, зі шкільної програми (пори року, сім'я, будинок, мій друг). Для студентів I-II курсу тексти повинні бути не складними, але лише за формою, а не за змістом.

Так, наприклад, читання про молодь в Німеччині, сучасної німецької літератури, уривків зі статей німецької періодики спонукає студентів поглиблювати свої знання у сфері лінгвокраїнознавства, розвивати повагу до іншого народу та його мови, а також удосконалювати власну мовну компетенцію.

О.В. Діброва виділяє два підходи до домашнього читання: Формально-мовний та змістовно-мовленнєвий. Перший підхід розглядає текст як джерело розширення мовних знань студентів, переважно лексичних. Тому основна мета домашнього читання – розширення словникового запасу. Змістовно-мовленнєвий підхід робить текст джерелом інформації, стимулом для подальшого мовленнєвого спілкування на занятті, а основна мета домашнього читання – розвиток монологічного та діалогічного мовлення на матеріалі прочитаного [1].

Таким чином, розглянемо види завдань згідно з вищезазначеними підходами. Формально-мовний підхід передбачає досягнення мети домашнього читання завдяки виконанню вправ на закріплення лексичного матеріалу. Змістовно-мовленнєвий – вправи та завдання, спрямовані на використання вже відомої та нової лексики для переказу фрагменту тексту, опису головних героїв та навіть спроби передбачити завершення тексту (якщо на занятті розглядається лише фрагмент).

Слід зазначити, що при розробці вправ для домашнього читання треба дотримуватися трьох етапів:

– підготовчий (на цьому етапі необхідно сформулювати у студентів зацікавленість до запропонованого тексту, вправи можуть містити загальні питання заданої теми);

– етап контролю (студентам надаються вправи, котрі допомагають визначити рівень засвоєння нової інформації, з'ясувати труднощі, які виникли під час опрацювання тексту);

– розвиток усного мовлення (студенти мають використати новий словниковий запас для того, щоб активізувати його, на даному етапі можуть бути запропоновані вправи, де необхідно висловити власну думку стосовно прочитаного матеріалу, вигадати завершення тексту (якщо був запропонований лише фрагмент), проаналізувати поведінку героїв або скласти їх психологічний портрет, описати історичну подію).

Як зазначають у своїй статті В.В. Євченко, С.І. Сидоренко, перед текстові завдання спрямовані на мотивування читача, розвиток його прогностичних навичок, підготовку до сприйняття тексту. Вони спираються на певні текстові "сигнали" (заголовок глави, певні цитати з тексту, назви, реакції персонажів), події попередніх глав (читачеві пропонуються декілька варіантів розвитку подій), пропонують студентам висловити своє бачення тієї чи іншої проблеми, спираючись на їхній життєвий досвід [2]. Так, наприклад, якщо заплановано ознайомитися з текстом «Parkour. Kunst der Bewegung» з журналу «Vitamin De» [3], то запитання можуть бути наступними:

1. *Treiben Sie Sport gern?*
2. *Was fällt Ihnen zu dem Begriff „Parkour“ ein? Erstellen Sie im Kurs gemeinsam ein Assoziogramm.*
2. *Was wissen Sie von Parkour?*
3. *Ist es eine gefährliche Sportart? Warum? Begründen Sie Ihre Meinung.*
4. *Brauchen die Parkour-Läufer ein hartes Training?*
5. *Nennen Sie Nachteile und Vorteile von Parkour.*

Завдання на перевірку розуміння прочитаного переслідують дві основні мети: стимулювати студентів до уважного читання тексту і перевірити розуміння змісту в цілому і значення окремих текстових фрагментів зокрема. Питання на перевірку уваги роблять акцент на певних деталях і формулюються таким чином, щоб читачеві самому було цікаво знайти відповідь, при необхідності повернувшись до тексту. Серед цих питань можуть бути такі [2]:

1. *Woher kommt Parkour ursprünglich?*
2. *Interessieren sich auch Mädchen für Parkour?*
3. *Wo trifft sich die Parkour-Szene?*

На третьому етапі опрацювання тексту для домашнього читання студентам слід переказати запропонований текст. Завдяки такому завданню не лише вивчаються нові лексеми, а й переходять в активний словниковий запас, покращуються навички говоріння, студент висловлює власну думку, щодо прочитаного тексту іноземною мовою (тобто він не лише відтворює вдома вивчений матеріал, а й відповідає на спонтанні запитання). Для того, щоб спонукати студента до діалогу з викладачем можна запитати:

1. *Stellen Sie sich vor: In der Zukunft werden Sie einen Sohn haben. Er ist 15 Jahre alt und sagt, dass Parkour sein Leben ist. Was werden Sie tun?*

2. *Stellen Sie sich vor, dass Ihr Vater Sie Ihnen gesagt, dass Parkour ihm Spaß macht. Er will von Hausdach zu Hausdach springen, weil das toll und spektakulär ist. Was würden Sie ihm sagen? Glauben Sie nicht, dass es gefährlich für ihn ist?*

3. *Stellen Sie sich vor: dass Ihr Freund Parkour macht. Er lädt Sie auch ein teilzunehmen. Aber Sie haben Angst, dass Sie Ihr Gleichgewicht verlieren können und Verletzungen bekommen. Wie würden Sie Ihre Absage begründen?*

Крім того, на третьому етапі можна запропонувати студентам перекласти речення з української мови на німецьку, котрі містять нову лексику з тексту, але не повністю співпадають з автентичною статтею. Наведемо декілька прикладів:

1. *Я переконаний, що паркур – це мистецтво руху.*

2. *Vin боявся втратити рівновагу, тому він і не хотів стрибати.*

3. *Ми вважаємо, що можна зрозуміти людей, котрі вважають, що паркур – небезпечний вид спорту.*

Така вправа допомагає краще вивчити новий лексичний матеріал, навчитися активно вживати його та покращити навички побудови німецьких синтаксичних конструкцій. Оскільки завдання розроблюються для студентів-перекладачів, виснажені вправи будуть максимально ефективними, бо вони отримають можливість не лише перекладати з німецької мови на українську, а й навпаки.

Для розвитку діалогічного мовлення можна дати завдання, в якому слід скласти діалоги, де кожен студент має свою роль. Темі мають бути пов'язані з прочитаним текстом та з повсякденним життям, для того щоб можна було використати вжиті фрази і в подальшому.

1. *Arbeiten Sie zu dritt. Sie sind eine Familie. Ihre Tochter ist 12 Jahre alt und glaubt, dass sie keine Erlaubnis von den Eltern bekommen muss, Parkour zu machen. Schreiben Sie einen Dialog und erzählen Sie, bitte.*

2. *Arbeiten Sie zu zweit. Sie sind die besten Freunde und beide interessieren sich für Parkour aber ein von Ihnen hat Angst diesen Sport zu treiben. Helfen Sie dem Freund mutiger zu werden. Schreiben Sie einen Dialog und erzählen Sie, bitte.*

За допомогою даної вправи практикуються навички роботи у команді, висловлювати свою думку (згоду, незгоду) іноземною мовою, знаходити компроміс у різних життєвих ситуаціях. Для постійного розвитку у студентів рис перекладача можна обрати одну людину, яка перекладатиме послідовно українською мовою діалог, складений однокласниками.

Тому, слід зробити висновок, що завдяки домашньому читанню студенти не лише розширюють свій словниковий запас, а й вивчають лексику у певному контексті, тобто формують мовну компетенцію, розвивають монологічне та діалогічне мовлення на матеріалі прочитаного тексту завдяки після текстовим вправам. Отже, погоджуємося з думкою В.В. Євченко, С.І. Сидоренко, що технологія формування соціокультурної компетенції спрямована на удосконалення знань

та світогляду студентів, читач навчається бачити багаторівневість художнього тексту і поступово переходить від поверхневого рівня, рівня подій і фактів, через другий рівень, рівень аналізу

та оцінки персонажів і їхніх дій та стосунків, до третього, глибинного рівня авторських імплікацій, авторського стилю і авторського "послання" читачеві [2].

Список літератури:

1. Діброва О.В. Актуальні проблеми домашнього читання у мовному вузі / О.В. Діброва // Web-ресурс научно-практических конференцій. Електронний ресурс: Режим доступу: http://www.confcontact.com/2009fi1/3_dibrova.php.
2. Євченко В.В. Використання домашнього читання як засобу формування комунікативної компетенції студентів / В.В. Євченко, С.І. Сидоренко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2004. – № 19. – С. 108–112.
3. Ariane Bach. Parkour. Kunst der Bewegung / Omsk // Vitamin de. – 2010. – № 45. – S. 24–25.
4. The Case of the Rich Woman. Eight Stories by A. Christie. Книга для читання англійською мовою. Адаптація, методична обробка, комплекс вправ, тестів і завдань, примітки В.В. Євченко і С.І. Сидоренко / Серія: Use classic literature to learn English. Рекомендовано Міністерством освіти та науки України. – Вінниця: Нова Книга, 2004.

Ворона Т.А.

Черноморский национальный университет имени Петра Могилы

ДОМАШНЕЕ ЧТЕНИЕ КАК СПОСОБ РАЗВИТИЯ РЕЧЕВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТА-ПЕРЕВОДЧИКА

Аннотация

Статья посвящена особенностям занятий по домашнему чтению, освещена его цель и функции. Рассмотрены дотекстовые, после текстовые задания, их особенности и значение. Также приведены примеры упражнений, которые будут интересны студентам и полезны для развития речевой компетенции. Указанная тематика и тип заданий для повышения эффективности проведенных занятий.

Ключевые слова: домашнее чтение, речевая компетенция, дотекстовые упражнения, после текстовые упражнения, перевод.

Vorona T.O.

Petro Mohyla Black Sea National University

HOME READING AS A DEVELOPING THE LINGUISTIC COMPETENCE OF THE STUDENT-TRANSLATOR

Summary

The article is devoted to the peculiarities of classes on home reading, its purpose and functions are highlighted. Pre-textual and after-textual exercises are considered, their features and significance. There are given examples of exercises that will be interesting for students and are useful for developing speech competence. There are written also themes and type of the tasks for increasing the effectiveness of the lessons.

Keywords: home reading, speech competence, pre-textual exercises, after text exercises, translation.